QORTI CIVILI
PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE
(SEDE KOSTITUZZJONALI)

Illum 14 ta' Settembru, 2020

Rikors Guramentat Nru: 50/2017 AF

Raymond Sammut

vs

Il-Ministru tal-Gustizzja, Kultura u l-Gvern Lokali

u

l-Avukat Generali

u

Medserv p.l.c. ghal kwalunkwe interess li jista' jkollha u fil-verbal tal-14 ta' Gunju 2018, il-Qorti ordnat li l-isem "Medserv p.l.c." ghandu jigi sostitwit bl-isem "Medserv Operations Limited"

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ta' Raymond Sammut li permezz tiegħu wara li ġie premess illi:

Fit-13 ta' Gunju 1977 l-esponenti kien gie mpjegat fi hdan is-socjetà parastatali intimata Medserv p.l.c. dak iz-zmien maghrufa bhala Mediterranean Oilfield Services Company Limited.

Fit-28 ta' Ottubru 1987 l-esponenti kien gie imkecci minn fuq il-post tax-xoghol tieghu.

L-esponenti kien ikkontesta tali tkeccija. Madanakollu, permezz ta' decizjoni moghtija mit-Tribunal Industrijali datata 29 ta' Marzu 1989, l-istess Tribunal Industrijali sab kontra it-tezi tal-esponenti u ddikjara li t-tkeccija kienet wahda gusta.

Sussegwentement l-istess esponenti ressaq rikors quddiem dina l-Onorabbli Qorti kif dak iz-zmien presjeduta fejn ikkontenda li t-Tribunal Industrijali kien presjedut minn Chairman wiehed li kien ex-impjegat ta' kumpaniji parastatali u "*di più stante li l-kumpannija parastatali hija kumpannija governattiva gie lez ukoll il-principju kardinali ta' 'fair hearing' ta' 'nemo judex in causa propria' stante li kkreat sitwazzjoni fejn dan il-Gvern (tramite l-employer tieghu) kellu jiddeciedi kaz kontra tieghu innifsu*" u kif ukoll li t-Tribunal Industrijali mill-kostituzzjoni tieghu stess ma setax ikun indipendenti stante li l-gudikanti relattivi ma kellhomx 'security of tenure'.

Permezz tad-decizjoni taghha fl-ismijiet "**Raymond Sammut vs l-Onorevoli Prim Ministru et**" datata 2 ta' Ottubru 1992, dina l-Onorabbli Qorti kif dak iz-zmien presjeduta cahdet it-talbiet tal-esponenti.

L-esponenti kien appella minn tali decizjoni imma l-Onor. Qorti Kostituzzjonali permezz tas-sentenza taghha datata 27 ta' April 1993 filwaqt li cahdet l-appell tal-esponenti, ikkonfermat is-sentenza appellata u dana peress illi, fost ohrajn, ma qablitx

mas-sottomissjoni tal-esponenti li l-indipendenza tat-Tribunal tiddependi mis-'security of tenure' tal-gudikant.

Madanakollu, aktar ricentement, permezz tas-sentenza datata 18 ta' Gunju, 2015 fl-ismijiet **General Workers' Union vs l-Avukat Generali** (Rik. Nru. 19/2008 AF) dina l-Onorabbli Qorti kif diversament presjeduta iddeciediet dak il-kaz billi ddikjarat li, kuntrarjament ghal dak deciz skond is-sentenzi surreferiti, t-Tribunal Industrijali qieghed jonqos milli jiggarantixxi lill-partijiet quddiemu smiegh xieraq u dana billi, fost ohrajn, *"mhux talli l-membru tat-Tribunal jigi mahtur "ad hoc" mill-Gvern talli l-ligi tippreskrivi li ghandu jhares l-interess tal-istess gvern"*. Inoltre gie determinat ukoll li *"(f) il-qadi tal-funzjonijiet taghhom, il-membri tat-Tribunal Industrijali ma jgawdu ebda security of tenure"*. Konsegwentement permezz tal-istess sentenza dina l-Onorabbli Qorti ghaddiet sabiex tiddikjara illi l-kostituzzjoni u kompozizzjoni tat-Tribunal Industrijali ma jiswiex ghaliex jikser id-dritt ghal smiegh xieraq, senjatament stante li ma jharisx dak li jghidu l-Artikolu 39(2) tal-**Kostituzzjoni ta' Malta** u l-Artikolu 6(1) tal-**Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali tal-Bniedem**, konsegwentement ordnat li kopja ta' din is-sentenza tingieb a formali konjizzjoni tal-President ta' Malta u tal-iSpeaker tal-Kamra tar-Rapprezentanti bl-ispejjez kontra l-Avukat Generali.

Bl-istess mod permezz tas-sentenza datata 12 ta' Frar 2016 fl-istess ismijiet surreferiti l-Onorabbli Qorti Kostituzzjonali iddecidiet l-appell interpost mill-Avukat Generali fil-procedura surreferita billi cahdet l-istess appell u kkonfermat is-sentenza appellata bl-ispejjez kontra l-istess Avukat Generali.

Dan kollu jwassal ghal fatt illi permezz tad-decizjoni moghtija mit-Tribunal Industrijali datata 29 ta' Marzu, 1989 u kif ukoll permezz tad-decizjoni taghha datata 9 ta' Ottubru, 1992 moghtija minn dina l-Onorabbli Qorti kif diversament presjeduta u kif ukoll permezz tad-decizjoni datata 27 ta' April, 1993 moghtija mill-Onorabbli Qorti Kostituzzjonali li kkonfermat l-ewwel decizjoni moghtija din l-Onorabbli Qorti kif diversament presjeduta, gew effettivament lezi d-drittijiet fundamentali tal-esponenti, senjatament id-dritt ghal smiegh

xieraq kif sancit mill-art. 39 tal-Kostituzzjoni u mill-art. 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u kif ukoll id-dritt ghan-non-diskriminazzjoni kif sancit mill-45 tal-Kostituzzjoni u mill-14 tal-Konvenzjoni Ewropeja meta, filwaqt li tali decizjonijiet gew decizi kontra l-esponenti, issa huwa car li proprju fir-rigward tal-kwistjoni koncernanti l-imparzjalità tat-Tribunal Industrijali l-kazistika applikabbli qed taghti pjenament ragun lit-tezi tal-esponenti tant illi l-ligi issa tinsab debitament emendata sabiex tirrettifika, fost ohrajn, proprju l-punti imqajmin mill-esponenti permezz tal-proceduri istitwiti minnu.

Debitament interpellati sabiex jipprovdi lill-esponenti bir-rimedji kollha opportuni ghall-kaz inkluz billi jaddivjenu ghall-likwidazzjoni u l-hlas tal-'just satisfaction' u tad-danni kollha sofferti minnu prevja dikjarazzjoni tal-ksur tad-drittijiet fundamentali tal-esponenti kif hawn fuq imfisser permezz tal-ittra ufficcjali relattiva l-intimati baqghu inadmepjenti.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara li bil-fatti hawn esposti u cioè bis-sentenzi surreferiti jew liema minnhom gew vjolati d-drittijiet tal-esponenti ghas-smiegh xieraq u ghan-non-diskriminazzjoni u dan kif protetti kemm bl-artikoli tal-Konvenzjoni Ewropeja (Art. 6 u/jew 14 tal-Konvenzjoni Ewropeja) u kif ukoll tal-Kostituzzjoni ta' Malta (senjatament l-Artikoli 39 u/jew 45) rispettivament, u konsegwentement

2. Taghti lilu kull rimedju effettiv billi taghmel dawk l-ordnijiet, tohrog dawk l-atti u taghti dawk id-direttivi li tqis xierqa ghal dan il-ksur ukoll skond artikolu 13 tal-Kovenzjoni Ewropeja inkluz billi tillikwida dak il-kumpens jew 'just satisfaction' dovut lill-esponenti flimkien mal-likwidazzjoni u l-konsegwenti hlas tad-danni kollha sofferti minnu bhala konsegwenza tas-surreferit.

Bl-imghaxijiet u bl-ispejjez ta' din il-procedura kontra l-istess intimati jew min minnhom minn issa ngunti in subizzjoni.

Rat ir-risposta tal-Ministru tal-Ġustizzja, Kultura u Gvern Lokali u tal-Avukat Ġenerali, illum l-Avukat tal-Istat, li permezz tagħha eċċepew illi:

Fl-ewwel lok ma kienx hemm bżonn li jiġi mħarrek il-Ministru intimat billi dan mhuwiex il-persuna inkarigata bil-materja mqanqla f'din il-kawża. Peress li fl-aħħar mill-aħħar il-kawża hija kontra l-Gvern ta' Malta kien biżżejjed skont l-**artikolu 181B tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta** li l-azzjoni tar-rikorrenti tiġi indirizzata kontra l-Avukat Ġenerali waħdu, b'dan għalhekk li l-Ministru imħarrek għandu jiġi meħlus mill-ħarsien tal-ġudizzju.

Din l-azzjoni ma tistax tissokta minħabba li t-tilwima kostituzzjonali li r-rikorrenti għandu mal-Gvern ta' Malta dwar il-kompożizzjoni tat-Tribunal Industrijali llum tinsab magħluqa għal dejjem b'ġudikat tal-Qorti Kostituzzjonali mogħti fis-27 ta' April 1993, kopja ta' liema qed tiġi hawn mehmuża bħala **Dok. AG1**.

Kawża kostituzzjonali ma tistax tintuża biex tiġi mwaqqa' jew mibdula kawża kostituzzjonali oħra li tkun ġa ġiet deċiża. Tabilħaqq ir-rikorrenti ma jistax jinqeda b'kawża kostituzzjonali ġdida biex jerġa' jitlob li ilment tiegħu ġa deċiż jerġa' jiġi trattat u mistħarreġ mill-ġdid.

Huwa paċifiku li bdil fil-ġurisprudenza u fil-liġi m'għandhomx is-saħħa li jwaqqgħu sentenza finali tal-Qorti Kostituzzjonali. Dan mhux biss għaliex mod ieħor jintilfu l-kunċetti taċ-ċertezza u tal-kredibbilità tal-ġudikat iżda anke għaliex huwa mistenni li l-effikaċja ta' sentenza torbot mhux biss għal dakinhar li tingħata s-sentenza imma huwa mistenni li din tibqa' torbot anke għas-snin li jiġu wara.

Fuq kollox imbagħad jekk ir-rikorrenti ma kienx qed jaqbel ma' kif ingħatat is-sentenza mill-Qorti Kostituzzjonali fis-27 ta' April 1993 huwa kellu kull jedd li jekk irid iressaq petizzjoni quddiem il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem kif imsemmi fl-**artikolu 5 tal-Kap 319 tal-Liġijiet ta' Malta**. Ladarba r-rikorrenti għażel li ma jinqediex b'dan ir-rimedju fiż-żmien mogħti lilu bil-liġi ma jistax issa erbgħa u għoxrin sena wara

jerġa' jiftaħ kawża kostituzzjonali ġdida dwar l-istess ilment b'rabta mal-kompożizzjoni tat-Tribunal Industrijali. In-nuqqas ta' użu tar-rimedju kkontemplat fl **artikolu 5 tal-Kap 319 tal-Liġijiet ta' Malta** għandu għalhekk iwassal lil din l-Onorabbli Qorti biex ukoll ma tinqediex bis-setgħat kostituzzjonali u konvenzjonali tagħha kif imsemmi fl-**artikolu 46 (2) tal-Kostituzzjoni** u l-*proviso* tal-**artikolu 4 (2) tal-Kap 319 tal-Liġijiet ta' Malta**.

Bla ħsara għall-premess, fejn għandu x'jaqsam mal-mertu, speċifikament dwar il-jedd tas-smigħ xieraq, tajjeb li jingħad li kemm skont l-**artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea** u kemm skont l-**artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta** ma jeżistix id-dritt fundamentali li kawżi għandhom bilfors jiġu deċiżi dejjem fl-istess mod. Huwa magħruf li, "*the possibility of conflicting court decisions is an inherent trait of any judicial system which is based on a network of trial and appeal courts with authority over the area of their territorial jurisdiction. Such divergences may also arise within the same court. That, in itself, cannot be considered contrary to the Convention* (ara ***Santos Pinto vs. Portugall***, nru. 39005/04, § 41, 20 ta' Mejju 2008).

Dak li jeħtieġu dawn iż-żewġ dispożizzjonijiet huwa li fl-interess taċ-ċertezza legali qorti m'għandhiex titbiegħed minn ġurisprudenza jekk din tkun stabbilita u affermata f'tul taż-żmien. Fil-każ tagħna fiż-żmien meta l-Qorti Kostituzzjonali tat is-sentenza tagħha fis-27 ta' April 1993 ma kien hemm l-ebda *long-standing jurisprudence* dwar l-indipendenza tal-membri li joqgħodu fuq it-Tribunal Industrijali. Għalhekk ma jistax jingħad li meta l-Qorti Kostituzzjonali fis-27 ta' April 1993 iddeċidiet b'dak il-mod hija kienet qed tkasbar il-kunċett taċ-ċertezza legali li huwa garantit bil-**Kostituzzjoni** u l-**Konvenzjoni Ewropea**, anzi pjuttost kien il-każ li dik il-Qorti Kostituzzjonali kienet qegħda toħloq jew tibda l-ġurisprudenza fuq il-materja.

Dejjem b'rabta mal-jedd tas-smigħ xieraq, ir-rikorrenti ma jistax jinqeda b'dawn il-proċeduri għas-sempliċi raġuni, li skont hu, il-Qorti Kostituzzjonali żbaljat fis-sentenza tagħha tas-27 ta' April 1993. Huwa magħruf kemm fid-duttrina kif ukoll fil-

ġurisprudenza li mhijiex il-funzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti li ssewwi *"żbalji"* tal-qrati. Ma jista' jkun hemm l-ebda dubbju illi l-ġurisdizzjoni ta' din il-Qorti hija limitata biss biex tinvestiga u tiddetermina jekk kienx hemm jew le vjolazzjoni ta' xi jedd fundamentali u mhux biex tistħarreġ jekk il-qrati iddeċidewx b'mod tajjeb it-tilwima li kellhom quddiemhom.

Lil hinn minn dan kollu, ir-rikorrenti mhuwex siewi meta jagħti x'jifhem li s-sentenza tas-27 ta' April 1993 tmur kontra s-sentenza ***General Workers' Union vs. L-Avukat Ġenerali*** fejn jidħol is-*security of tenure* tal-membri tat-Tribunal Industrijali. Apparti li dawn is-sentenzi ma jistgħux jiġu mqabbla flimkien minħabba li l-liġijiet applikabbli fiż-żewġ każijiet kienu differenti minn xulxin, tajjeb li jinġibed għall-attenzjoni li fis-sentenza tal-***General Workers' Union vs. L-Avukat Ġenerali***, il-Qorti Kostituzzjonali ma sabitx ksur dwar is-*security of tenure* tal-membri li jpoġġu fuq it-Tribunal Industrijali. Għalhekk ir-rikorrenti ma jgħidx sew li ż-żewġ kostituzzjonali ma jaqblux flimkien fejn jikkonċerna l-kunċett tas-*security of tenure* u għalhekk il-bażi kollu li fuqu huwa sejjes l-ilment tiegħu jaqa' minnufih.

Fuq kollox imbagħad ma jirriżultax li s-sentenza mogħtija fis-27 ta' April 1993 kienet ħażina jew tmur kontra l-prinċipji kostituzzjonali u konvenzjonali tas-smigħ xieraq. Dik is-sentenza kienet imsejsa fuq raġunijiet ġusti u tajba. Għalhekk l-ilmenti tar-rikorrenti kif mibnija fuq il-jedd tas-smigħ xieraq ma jistgħux jintlaqgħu u għandhom jiġu miċħuda.

Bla preġudizzju għall-premess, safejn l-ilment tar-rikorrenti jinsab imsejjes fuq il-fatt li huwa ġie trattat differenti minn ħaddieħor bi ksur tal-**artikolu 45 tal-Kostituzzjoni ta' Malta,** jissokta jingħad li dan l-artikolu ma jistax jiġi invokat minħabba li l-imġieba diskriminatorja mixlija mir-rikorrenti ma ġietx inkwadrata taħt waħda mill-irjus ta' diskriminazzjoni li għalihom jirreferi l**-artikolu 45(3) tal-Kostituzzjoni**. Ir-raġuni ta' diskriminazzjoni f'allegazzjoni ta' ksur ta' dan il-jedd fundamentali trid ta' bilfors taqa' taħt waħda mir-raġunijiet imsemmija f'dan is-subartikolu. Sewwasew fil-kwistjoni kostituzzjonali li għandna quddiemna, ir-rikorrenti ma rabatx l-allegat ilment tiegħu ta' diskriminazzjoni ma' xi wieħed mill-

motivi li nsibu tassattivament imsemmija fl**-artikolu 45(3) tal-Kostituzzjoni** *viz*. razza, post ta' oriġini, fehmiet politiċi, kulur, fidi, sess jew orjentament sesswali. Għalhekk dan in-nuqqas għandu jwassal għaċ-ċaħda tal-ilment tiegħu.

Għal dak li jolqot l-**artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea**, l-esponenti jissottomettu li r-rikorrenti ukoll ma indikax fuq liema kawżali jew *status* huwa allegatament ġie ddiskriminat. F'dan il-kwadru, għandu jingħad li skont dan l-**artikolu 14**, it-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati fil-**Konvenzjoni** għandha tiġi żgurata mingħajr diskriminazzjoni għal kull raġuni bħalma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, reliġjon, opinjoni politika jew opinjoni oħra, oriġini nazzjonali jew soċjali, assoċjazzjoni ma' minoranza nazzjonali, proprjetà, twelid jew *status* ieħor. Minn din il-perspettiva, ma ġiex muri li l-allegat trattament diskriminatorju, kien imsejjes fuq xi kawżali ta' *status*, inkwantu karattestika personali tiegħu. Ir-rikorrenti lanqas ma jorbot id-diskriminazzjoni ma' xi wieħed mill-jeddijiet fundamentali l-oħra protetti bil-**Konvenzjoni Ewropea.** Għalhekk ġaladarba t-trattament divers imqanqal mhuwiex xprunat fuq l-ebda wieħed mill-kawżali li jinsab protett mill-**artikolu 14 tal-Konvenzjoni**, isegwi li anke minn dan l-aspett, l-istħarriġ konvenzjonali ma jistax jiġi milqugħ.

Miżjud ma' dan, u dan jgħodd kemm għad-dispożizzjoni tal-**Kostituzzjoni** u kif ukoll għal dik tal-**Konvenzjoni Ewropea**, ir-rikorrenti ma jipprovdi l-ebda ħjiel ma' min huwa allegatament ġie diskriminat. Lanqas ma ntwera mir-rikorrenti li l-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza tas-27 ta' April 1993 kellha f'moħħha li tiddiskrimina kontra tiegħu. Żgur u mhux forsi il-Qorti Kostituzzjonali ma kinitx taf x'kien ħa jiġri fil-futur.

Ir-rikorrenti lanqas ma jista' jqabbel il-każ tiegħu ma' dak li seħħ fil-każ ta' ***General Workers' Union vs. L-Avukat Ġenerali*** għax iċ-ċirkostanzi, il-partijiet u l-liġi ma kienux l-istess.

Barra minn hekk, sabiex wieħed jista' jgħid li hemm diskriminazzjoni, iż-żewġ għemejjel iridu jkunu saru għall-ħabta tal-istess żminijiet u mhux separati b'aktar minn għoxrin sena.

Fl-aħħarnett f'ambitu ta' proċeduri ġudizzjarju hemm dejjem ir-riskju ta' sentenzi kunfliġġenti. Dan huwa naturali minħabba li fis-sistema Maltija ma ssaltanx it-teorija tal-*istare decisis*. Billi maż-żmien jingħataw sentenzi differenti ma jfissirx b'daqshekk li dan jammonta għal diskriminazzjoni. Allaħares ikun hemm diskriminazzjoni kull meta qorti tiddeċiedi li tbiddel jew tvarja l-ġurisprudenza għaliex inkella l-ġudikant ma jitħalliex liberu fid-deċiżjoni tiegħu. Għalhekk anke dan l-ilment tar-rikorrenti għandu jiġi miċħud.

L-esponenti jagħlqu billi jgħidu li ġaladarba r-rikorrenti ma ġarrab l-ebda ksur kostituzzjonali jew konvenzjonali kif mitluba fl-ewwel talba tiegħu, allura lanqas ma tistax tiġi milqugħa t-tieni talba tiegħu li hija marbuta mal-ilqugħ tal-ewwel talba.

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija l-esponenti umilment jitolbu lil din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tiċħad it-talbiet kollha tar-rikorrenti bl-ispejjeż kontra tiegħu.

Rat id-dokument anness.

Rat ir-risposta tas-soċjetà Medserv plc li permezz tagħha eċċepiet illi:

Fl-ewwel lok is-socjetà esponenti mhix il-legittimu kontradittur stante illi mhux minnu illi din iz-zmien kienet maghrufa bhala Mediterranean Oilfield Services Company Limited.

Fit-tieni lok l-azzjoni attrici qatt ma tista' tirnexxi fil-konfront tas-socjetà esponenti stante illi t-talbiet attrici mhumiex indirizzati fil-konfront tal-istess socjetà esponenti, u huwa car illi s-socjetà esponenti giet inkluza f'dawn il-proceduri sempliciment ghall-integrità tal-gudizzju u mhux ghaliex qed jintalab xi forma ta' rimedju fil-konfront tal-istess socjetà esponenti.

In subsidium u minghajr pregudizzju ghas-suespost it-terminazzjoni tal-impjieg tal-attur li *del resto* sehhet bejn tmienja u ghoxrin sena ilu, kienet wahda gusta u li saret in konformi mal-ligijiet *in vigore* dak iz-zmien.

In oltre l-attur gie ttenta illi jattakka s-sentenza moghtija mit-Tribunal Industrijali tad-29 ta' Marzu 1998 b'kawza kostituzzjonali, liema proceduri kellhom ezitu negattiv ghall-istess attur. Illi s-sentenza kostituzzjonali giet sussegwentement kkonfermata mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' April 1993, fejn gie deciz illi l-attur kien fil-fatt inghata smiegh xieraq quddiem it-Tribunal Industrijali.

Ghalhekk ghal ragunijiet fuq imsemmija t-talbiet rikorrentii ghandhom jigu micuda bl-ispejjez kontra l-istess rikorrentii.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat illi fl-udjenza tal-14 ta' Frar 2019 l-Avukat tal-Istat irtira l-ħames eccezzjoni tiegħu filwaqt illi ġie awtorizzat iżid il-kliem '*u kif ukoll b'deċiżjoni mogħtija mill-Istituzzjonijiet Ġudizzjarji tal-Kunsill tal-Ewropa tad-29 ta' Ġunju, 1994*' wara l-kliem '*Dok AG1*' fit-tieni eċċezzjoni tiegħu.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Semgħet it-trattazzjoni finali tal-partijiet.

Rat li l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Rat l-atti kollha.

Ikkunsidrat illi permezz ta' dawn il-proċeduri, ir-rikorrenti qiegħed jitlob lil din il-Qorti ssib illi ġew leżi d-drittijiet fundamentali tiegħu (1) għal smigħ xieraq kif sanċit permezz tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u (2) li ma ssirx diskriminazzjoni fil-konfront tiegħu kif sanċit permezz tal-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea fil-kors tal-proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali, fil-kwistjoni tax-xogħol bejn ir-rikorrenti u l-kumpannija intimata, deċiżi fid-29 ta' Marzu 1989, kif ukoll fil-proċeduri kostituzzjonali fl-ismijiet Raymond Sammut vs l-Onorevoli Prim Ministru et, deċiżi finalment nhar is-27 ta' April 1993.

Konsegwentement, qiegħed jitlob lill-Qorti tagħtih rimedju għal dan l-allegat ksur.

Mill-atti jirriżulta li r-rikorrenti kien impjegat mas-soċjetà Mediterranean Oilfield Services Company Limited, illum Medserv Operations Limited. Huwa daħal jaħdem ma' din il-kumpannija fit-13 ta' Ġunju 1977. Fit-3 ta' Settembru 1982, huwa ngħata permess imur jaħdem ma kumpannija taż-żejt fil-Libja u għal dan il-għan ingħata *unpaid leave*.

Fit-28 ta' Ottubru 1987, il-kumpannija temmet l-impjieg tar-rikorrenti. Il-partijiet ma jaqblux bejniethom dwar x'wassal għat-tkeċċija tar-rikorrenti. Billi r-rikorrenti dehrlu li t-tkeċċija tiegħu kienet waħda nġusta, huwa ressaq ilment quddiem it-Tribunal Industrijali. Il-każ tiegħu ġie miċħud permezz ta' deċiżjoni tad-29 ta' Marzu 1989. It-Tribunal sab li t-tkeċċija tiegħu minn fuq il-post tax-xogħol kienet imsejsa fuq raġunijiet siewja.

Ir-rikorrenti ressaq kawża kostituzzjonali fejn allega li seħħet leżjoni tad-dritt fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq kif sanċit permezz tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea. Huwa lmenta li t-Tribunal Industrijali mhuwiex independenti u imparzjali kif ukoll li ma ngħatax id-dritt li jkun assistit minn avukat tal-għażla tiegħu. Huwa sejjes l-ewwel ilment tiegħu fuq il-fatt li "*Ic-Chairman ta' dak it-Tribunal, kien Carmelo Debono waqt li membru ieħor kien Fonzu Caruana u dawn it-tnejn kienu impjegati ta' korpi parastatali*" kif ukoll għaliex skont hu, "*Ic-Chairman tat-Tribunal Industrijali seta' kien ippreġudikat, u dan in vista wkoll ta' l-element ta' ċerta solidarjetà u lealtà bejn iż-żewġ managers ta' żewġ kumpaniji parastatali. Di più stante li kumpanija parastatali hi kumpanija governattiva, ġie leż ukoll il-prinċipju kardinali ta' "fair hearing" ta' "nemo judex in causa propria" stante li kkreat sitwazzjoni fejn dan il-Gvern (tramite l-employer tiegħu) kellu jiddeċiedi każ kontra tiegħu nnifsu*""

B'sentenza tat-2 ta' Ottubru 1992, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-sede kostituzzjonali tagħha ċaħdet l-ilmenti kostituzzjonali u konvenzjonali tar-rikorrenti. Ir-rikorrenti appella iżda d-

deċiżjoni tal-ewwel qorti kienet konfermata mill-Qorti Kostituzzjonali permezz ta' sentenza tas-27 ta' April 1993.

Fl-14 ta' Settembru 1993, ir-rikorrenti ressaq applikazzjoni kontra Malta quddiem il-Kummissjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem biex jimpunja d-deċiżjoni tal-Qorti Kostituzzjonali. B'deċiżjoni tad-29 ta' Ġunju 1994, il-Kummissjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, wara li qieset l-applikazzjoni, waslet għall-konklużjoni li l-ilment tar-rikorrenti,

> *"does not disclose any appearance of a violation of the rights and freedoms set out in the Convention or its Protocols."*

Fit-18 ta' Ġunju 2015, ġiet deċiża l-kawża fl-ismijiet General Workers' Union vs l-Avukat Generali minn din il-Qorti kif presjeduta fejn il-Qorti sabet li l-kostituzzjoni u l-komposizzjoni tat-Tribunal Industrijali taħt l-Att dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali (Kapitolu 452 tal-Liġijiet ta' Malta) ma jiswewx għaliex jiksru d-dritt għal smigħ xieraq minn tribunal indipendenti u imparzjali kif protett permezz tal-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea. Il-Qorti Kostituzzjonali kkonfermat din id-deċiżjoni permezz ta' sentenza tat-12 ta' Frar 2016.

F'dik il-kawża, waħda mill-lanjanzi tal-Union kien illi t-Tribunal Industrijali kif imwaqqaf permezz tal-artikolu 73 tal-Kap. 452 ma jissodisfax il-kriterji ta' tribunal indipendenti għaliex huwa espliċitament mxaqleb lejn parti waħda fil-proċeduri (il-Gvern) kif ukoll għaliex il-membri tiegħu ma jgawdux minn *security of tenure*.

In linea preliminari, l-intimati jeċċepixxu li l-Ministru tal-Ġustizzja, Kultura u l-Gvern Lokali u s-soċjetà Medserv plc mhumiex il-leġittimi kontradittur għat-talbiet attriċi.

Fis-sentenza fl-ismijiet Joseph Abela vs Onor. Prim Ministru et, deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fis-7 ta' Diċembru 1990, ingħad hekk:

"F'kawżi ta' natura kostituzzjonali bbażati fuq id-drittijiet fundamentali, il-leġittimi kontraditturi ta' dawk l-azzjonijiet jinqasmu fi tliet kategoriji. L-ewwel kategorija tikkomprendi dawk li huwa allegat li huma, direttament jew indirittament, responsabbli għall-kummissjoni jew omissjoni ta' xi fatt li jikser xi dritt fundamentali protett mil-liġi. Fit-tieni kategorija huma dawk li għall-omissjonijiet jew kummissjonijiet tal-persuni tal-ewwel kategorija jistgħu jkunu responsabbli biex jagħtu jew jiffornixxu r-rimedji li s-sentenza, li takkolji l-lament tal-ksur ta' dritt fundamentali, tissanzjona. It-tielet kategorija mbagħad hemm dawk il-partijiet kollha li jkunu in kawża meta l-kwistjoni kostituzzjonali tinqala' fuq jew waqt xi proċedura ġudizzjarja."

Skont l-artikolu 181B tal-Kap. 12,

"(1) Il-Gvern għandu jkun rappreżentat fl-atti u fl-azzjonijiet ġudizzjarji mill-kap tad-dipartiment tal-gvern li jkun inkarigat fil-materja in kwistjoni" u "(2) L-Avukat tal-Istat jirrappreżenta lill-Gvern f'dawk l-atti u l-azzjonijiet ġudizzjarji li minħabba n-natura tat-talba ma jkunux jistgħu jiġu diretti kontra xi wieħed jew aktar mill-kapijiet tad-dipartimenti l-oħra tal-Gvern."

Huwa stabbilit fil-ġurisprudenza li huwa l-Avukat Ġenerali, illum l-Avukat tal-Istat, li huwa leġittimu kontradittur f'każi ta' impunjazzjoni ta' liġijiet (Glenn Bedingfield vs Kummissarju tal-Pulizija et, deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fil-31 ta' Lulju 2000 u Anthony Aquilina vs Repubblika ta' Malta et, deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fl-24 ta' Ġunju 2011). L-Avukat tal-Istat huwa l-leġittimu kontradittur ukoll f'azzjonijiet fejn tkun qiegħda tiġi impunjata sentenza tal-qrati, għaliex kif irriteniet il-Qorti Kostituzzjonali fil-każ fl-ismijiet Anthony Pace vs Avukat Ġenerali et, tat-2 ta' Novembru 2001:

"Issa hu ovvju illi meritu bhal dak taht ezami li jimputa lezjoni ta' jedd fondamentali konsegwenzali ghall-process gudizzjarju ma kienitx tinvolvi talba tan-natura li setghet tkun diretta kontra xi wiehed jew aktar mill-Kapijiet tad-Dipartimenti tal-Gvern."

Fir-rigward tal-Ministru tal-Ġustizzja, Kultura u l-Gvern Lokali, il-Qorti hija għalhekk tal-fehma li l-intimati għandhom raġun fl-eċċezzjoni tagħhom illi dan mhuwiex il-leġittimu kontradittur għat-talbiet attriċi. Il-Ministru kkonċernat jista' jerfa' responsabbilità politika għal dak li ġie leġislat iżda f'dan il-każ, il-Qorti ma tqisx illi huwa leġittimu kontradittur għat-talbiet attriċi. Għaldaqstant il-Ministru intimat għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju.

Madanakollu, il-Qorti tqis illi l-eċċezzjoni tas-soċjetà intimata m'għandhiex tiġi akkolta stante li għandha kull interess li tkun parti f'dawn il-proċeduri fejn ir-rikorrenti qiegħed jattakka proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali fejn hija kienet parti. Il-Qorti trid bilfors tisma' lill-partijiet li kienu fil-proċeduri impunjati. B'żieda ma dan kollu, fis-sottomissjonijiet tiegħu r-rikorrenti jispjega li parti mir-rimedju li qiegħed jitlob huwa proprju t-tħassir tas-sentenzi impunjati, inkluż allura deċiżjonijiet li fihom l-intimata kienet parti.

L-intimati imbagħad jeċċepixxu li l-proċeduri li dwarhom qiegħed jilmenta r-rikorrentii huma magħluqa għal dejjem bil-ġudikat maħluq permezz tas-sentenza Kostituzzjonali fl-ismijiet Raymond Sammut vs L-Onorevoli Prim Ministru ta' Malta et, tas-27 ta' April 1993.

Huwa stabbilit fil-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna li sabiex tirnexxi din l-eċċezzjoni, iridu jikkonkorru tlett elementi li huma: *eadem personae* (l-istess partijiet), *eadem res* (l-istess oġġett) u *eadem causa petendi* (l-istess mertu). Din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Anthony Aquilina vs Ir-Repubblika ta' Malta, deċiża fil-15 ta' Ottubru 2010 u kkonfermata mill-Qorti Kostituzzjonali fl-24 ta' Ġunju 2011, qalet hekk b'riferenza għal din l-eċċezzjoni:

> *"Kif ghallmet il-Qorti tal-Appell, sede Kummercjali, fil-kaz "**Francesca Aquilina -vs- Neg. Giuseppe Gasan et**", 5 ta' Novembru, 1934, "l-elementi ta' eccezzjoni tal-gudikat huma li s-sentenza ta' qabel kienet moghtija f'kawza bejn l-istess persuni u fuq l-istess oggett u ghall-istess kawzali (eaedem personae, eaedem res, eaedem causa petendi)*

*bhal fil-kawza l-gdida, u li l-exceptio judicati ghandha bhala fondament taghha l-interess pubbliku, u hija ta' interpretazzjoni strettissima, u f'kaz ta' dubju, il-gudikant ghandu jaqta' kontra dik l-eccezzjoni". Ara "**Carmelo Said et -vs- Nutar Dr. Giuseppe Cauchi**",* Appell Civili, 20 ta' Ottubru, 1958. *Ta' rilevanza li jigi notat illi dawn it-tliet elementi jridu jikkoezistu flimkien ghaliex, jekk tonqos wahda minnhom, il-gudikat ma jistax jissussisti".*

*Fil-kawza "**Sammut vs Spiteri**", deciza mill-Qorti tal-Appell fl-10 ta' Ottubru, 2003, saret riferenza mill-ewwel Qorti ghal bosta decizjonijiet li enuncjaw principji li gew accettati mill-Qorti tal-Appell. Gie osservat appuntu:*

*Illi f'dan il-kuntest huwa opportun li jinghad illi fil-gurisprudenza tal-Qrati taghna din il-kwistjoni hija konkordi li l-gudikat jifforma ruhu mhux biss ghar-rigward ta' dak li gie diskuss espressament, imma anki ta' dak li messu gie diskuss, mill-parti li kellha tiddiskutih biex issostni d-domanda jew l-eccezzjonijiet taghha; u l-gudikat ma jigix nieqes minhabba d-diversita' tal-motivi tal-'causa petendi'. ("**Cole Foods Limited vs Accent Clear Traders Company Limited" – FGC. 4 ta' Gunju, 1999**).*

*Illi fis-sentenza "**Carmelo Bonello vs Onor. Edgar Cuschieri nomine**" (Ap. 6 ta' Marzu, 1950 – XXXIV.I.74) li kienet sentenza dwar appell mill-Bord li Jirregola l-Kera 'il giudicato si forma non solo in ordine a cio' che fu espressamente discusso, ma ancora a quanto avrebbe dovuto discutersi e non discusso dalla parte che doveva discutere la propria istanza ed eccezzione' (Cesare Baldi, Manuele Prattico di Diritto Civile, Vol. 1, p. 818.*

*L-istess inghad fis-sentenza '**Antonio Dagri vs Emanuele Dingli**' (Ap. 27 ta' April, 1953) u cioe' li 'hu pacifiku li l-gudikat jassorbixxi kull eccezzjoni li, in meritu ghall-azzjoni, kien missha, jew setghat giet sollevata in relazzjoni ghall-azzjoni stess'. L-istess inghad fis-sentenza '**Carmelo Camilleri vs Spiru D'Amato**' (Ap. 2 ta' Marzu, 1956 – XL. I. 65) 'li ma jistax ikun lecitu lill-appellant li jerga' jipproponi l-istess domanda biex jinnewtralizza l-*

*imsemmija decizjoni precedenti, billi jgib 'il quddiem ragunijiet jew provi li kien jaf bihom, u li seta' u messu jgib fil-kors tal-process l-iehor. Jekk ma ghamilx hekk 'imputet sibi'; u l-imsemmija sentenza tal-15 ta' Gunju, 1955, ma tistax tigi injorata u mqeghda fil-genb ghar-ragunijiet pre-ezistenti ghall-prolazzjoni taghha, allegati serotinament. L-istess gie ritenut fis-sentenza '**Carmelo Panzavecchia vs Constantino Caruana**' – 11 ta' Gunju, 1956 – XLB. 1. 555)*

*Ta' l-istess portata hija s-sentenza '**Tarcisio Sultana vs Louis Micallef**' (A.D. 4 ta' Ottubru, 1993) fejn applikati l-principji fuq annunzjati meta wara kawza ghall-hlas ta' xoghol ta' appalt fejn il-konvenut baqa' kontumaci, l-istess wara ghamel kawza li appalt gie esegwit hazin, u ghad-danni, u il-Qorti sostniet li la darba dak li qed jitlob l-attur setgha opponieh bhala konvenut fil-kawza l-ohra, allura cahdet it-talbiet attrici, ghaliex it-tqanqil tal-kawza odjerna 'huwa intiz biex igib bhala effett li jannulla jew jillimita l-effett tal-istess gudikat' (**Cole Foods Ltd. vs Accent Clear Traders Company Limited**).*

*"Hekk fil-kawza '**Joseph Vella vs Emanuel Falzon**' (Ap. 25 ta' Frar, 1997) gie ukoll affermat illi l-exceptio rei judicatae (u litis pendentia) ghandhom bhala fundament il-fatti tal-interess pubbliku u ukoll ghax 'interest rei publicae ut sit finis litium' u dan ghaliex il-mertu tal-kawza ghalkemm distint minn dak ta' qabel jifforma parti mill-istess haga, u jekk il-punt kontrovers huwa l-istess hemm lok ghall-eccezzjoni tal-gudikat, u dan ghaliex is-sentenza fuq domanda tikkontjeni implic[it]ament ir-rigettazzjoni tal-eccezzjonijiet kollha li setghu jitqajmu ghall-istess domanda (**XXXVI.I.75**)"."*

Huwa aċċettat li din ix-xorta ta' eċċezzjoni tista' titqanqal f'kawżi quddiem din il-Qorti. Madanakollu, ġie osservat li f'każijiet partikolari, il-Qrati mhux biss jistgħu jieħdu konjizzjoni ta' dan il-prinċipju meta jirrikorri iżda addirittura jistgħu ukoll iħollu lill-partijiet mill-effetti tiegħu. Di fatti fil-kawża fl-ismijiet Joseph Emanuel Ruggier et vs Joseph Oliver

Ruggier pro et noe et, deċiża fl-4 ta' Lulju 2005, minn din il-Qorti diversament presjeduta, ġie osservat li:

> "*għalkemm huwa minnu illi, fil-kompetenza kostituzzjonali tagħha, din il-qorti għandha wkoll is-setgħa li tħoll lill-partijiet mir-rabta ta' res judicata jekk dan ikun meħtieg biex tagħti rimedju kontra ksur ta' drittijiet fondamentali, dan ma għandux isir leggerment u żgur mhux qabel ma tkun ingħatat sentenza li ssib illi tassew kien hemm dak il-ksur. Allegazzjoni ex parte illi sar ksur ta' dritt fondamentali ma hijiex ekwivalenti għal sejbien ġudizzjarju ta' ksur ta' drittijiet fondamentali, u hija għal kollox inkompatibbli mas-serjetà tal-proċess ġudizzjarju u l-finalità ta' res judicata illi sentenza tinżamm milli titwettaq għax xi ħadd jallega li kien hemm ksur ta' drittijiet fondamentali. Fil-fehma ta' din il-qorti, sentenzi li saru res judicata għandhom jitqiesu li jiswew u li ngħataw rite et recte sakemm ma jintweriex mod ieħor.*"

It-tlett elementi huma kumulattivi u mhux alternattivi. Huwa stabbilit ukoll illi l-eċċezzjoni tal-ġudikat għandha tingħata applikazzjoni restrittiva. Fir-rigward tal-element tal-*eadem personae*, dan l-element jissusisti għalkemm jirriżulta li fl-ewwel proċeduri kostituzzjonali kien imħarrek ukoll ic-Chairman li ppresjeda t-Tribunal Industrijali fil-proċeduri kontestati. Li jiswa huwa li l-intimati fil-kawża tal-lum kienu wkoll intimati fl-ewwel kawża kostituzzjonali.

Huwa opportun li ssir riferenza wkoll għal dak li ddikjarat il-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza tagħha fl-ismijiet John Camilleri vs Avukat Ġenerali, deċiża fil-25 ta' Jannar 2013:

> "*Illi l-identità tad-domandi fiz-zewg kawzi ma hemmx ghalfejn tkun assoluta, basta li jkun hemm identità fuq il-punt kontrovers li fit-tieni kawza jidhol bhala parti ntegrali tal-oggett aktar ampju dedott fl-ewwel kawza. Il-gudikat jifforma ruhu mhux biss ghar-rigward ta' dak li gie diskuss espressament, imma anke ta' dak li messu gie diskuss u ma giex diskuss mill-parti li kellha tiddisksutih biex issostni d-domanda jew l-eccezzjonijiet taghha; ukoll, il-gudikat ma*

jigix nieqes minhabba d-diversità ta' motivi tal-causa petendi."

Kien ukoll stabbilit illi biex *res judicata* tiġi eċċepita b'suċċess, jeħtieġ li ċ-ċirkostanzi tal-każ jibqgħu l-istess bħal dawk tal-każ ta' qabel. Jekk ikun hemm xi bdil fiċ-ċirkostanzi isegwi li s-sentenza ta' qabel ma titqiesx ta' ostakolu għar-riproposizzjoni tat-talba (Ara d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell, sede Inferjuri, fl-ismijiet Joseph Difesa vs L-Awtorità ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar, kif ukoll id-deċiżjonijiet tal-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet Vella Estates Limited vs Raymond Azzopardi et u David Theuma et vs Giuseppe Spiteri, tal-20 ta' Jannar 2016 u 2 ta' Marzu 2015 rispettivament u l-ġurisprudenza estensiva ċitata fiż-żewġ deċiżjonijiet).

Huwa rilevanti wkoll dak li rriteniet il-Qorti Kostituzzjonali fil-każ ta' Charles Steven Muscat vs Avukat Generali, tat-13 ta' Lulju 2018:

> *"Effettivament, dak li qiegħed jgħid l-attur appellant ma huwiex illi ma hemmx res iudicata fuq it-talba tiegħu għal dikjarazzoni li, bil-fatt li ma tħalliex ikellem avukat qabel ma tteħditlu stqarrija, inkisirlu l-jedd għal smigħ xieraq, iżda illi dik ir-res iudicata għandha titħassar għax kien hemm bdil fil-ġurisprudenza.*
>
> *Bla ma tidħol fil-kwistjoni jekk il-bdil fil-ġurisprudenza jolqotx ukoll ir-raġunament li wassal biex bis-sentenza ta' din il-qorti tat-8 ta' Ottubru 2012 ġew miċħuda t-talbiet tal-attur, din il-qorti tosserva illi, kif sewwa qalet l-ewwel qorti, dak li hu meħtieġ biex tintlaqa' eċċezzjoni ta' res iudicata huwa li jkun hemm eadem res, eædem personæ u eadem causa petendi. L-eċċezzjoni għalhekk ma tintlaqax jekk ikun hemm bdil fil-ħaġa li tkun il-meritu tal-kawża, fil-persuni li jkunu parti fil-kawża u fir-raġuni għat-talba. Bdil fil-ġurisprudenza ma hijiex raġuni għala l-eċċezzjoni ma tintlaqax; ma jistgħux jerġgħu jinfetħu kawżi li ilhom magħluqa għax ikun hemm bdil fil-ġurisprudenza."*

L-istess prinċipju kien gie ribadit fil-kawża ta' Matthew Lanzon vs Kummissarju tal-Pulizija, deċiża minn din il-Qorti

diversament presjeduta fil-11 ta' Novembru 2011 u kkonfermata mill-Qorti Kostituzzjonali fil-25 ta' Frar 2013 fejn intqal:

> *"Il-Konvenzjoni stess tirrikonoxxi l-principju ta' res judicata, tant li l-Artikolu 35(2)(b) jipprovdi li applikazzjoni ma tigix ikkunsidrata jekk hi "substantially the same as a matter that has already been examined by the Court or has already been submitted to another procedure of international investigation or settlement and contains no relevant new information."*
>
> *Il-fatt li l-kaz jittratta dwar allegat ksur tad-drittijiet tal-bniedem, ma jfissirx li l-principju ta' res judicata ma japplikax. Kieku jkun mod iehor ifisser li lanqas sentenzi tal-Qorti ta' Strasbourg ma jsiru finali, u rikorrenti jista' jressaq proceduri godda skond kif tizviluppa l-gurisprudenza matul iz-zmien. Dan l-argument imur kontra l-finalita ta' proceduri, li l-principju ta' res judicata ghandu l-ghan li jissalvagwardja*."

Applikati dawn il-prinċipji għall-kawża tal-lum, din il-Qorti hija tal-fehma li ż-żewġ elementi ta' *eadem res* u *eadem causa petendi* wkoll huma sodisfatti u sa fejn ir-rikorrenti qiegħed jittanta jerġa jattakka l-proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali dwar it-tkeċċija tiegħu abbażi ta' ksur tad-dritt għal smigħ xieraq, il-kwistjoni hija magħluqa bil-ġudikat maħluq permezz tas-sentenza kostituzzjonali tas-27 ta' April 1993. Fl-ewwel proċeduri kostituzzjonali, ir-rikorrenti beda proceduri kontra l-Gvern, il-kumpannija li keċċietu u c-Chairman tat-Tribunal li ġġudikah u allega li huwa ma ngħatax smigħ xieraq minn tribunal indipendenti u imparzjali. F'dawn il-proċedura qiegħed jgħid l-istess. Aktar minn hekk, ir-rikorrenti sa anke pprova jressaq il-kwistjoni quddiem il-Qorti Ewropea imma ma kellux suċċess.

Il-ġudikat jifforma ruħu mhux biss għar-rigward ta' dak li ġie diskuss espressament, imma anke ta' dak li messu ġie diskuss mill-parti li kellha tiddiskutih biex issostni d-domanda jew l-eċċezzjonijiet tagħha. Dan ifisser li kwalunkwe lment li kellu r-rikorrenti dwar l-indipendenza u l-imparzjalità tat-Tribunal kellu

jressaqha fl-ewwel proċeduri kostituzzjonali. Il-kwistjoni ma tistax terġa titqajjem quddiem din il-Qorti.

L-eċċezzjoni preliminari ta' res ġudikata qiegħda għalhekk tintlaqa' sa fejn ir-rikorrenti qiegħed jilmenta minn ksur tad-dritt fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq minn tribunal indipendenti u imparzjali waqt il-proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali.

Jibqa' għalhekk il-kwistjoni dwar il-konflitt bejn dak deċiż mill-Qorti Kostituzzjonli fil-kaz tiegħu u dak deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali fil-każ tal-General Workers Union ta' tnejn u għoxrin sena wara. Il-Qorti ser tindirizza l-eċċezzjonijiet rimanenti tal-intimati fil-konsiderazzjonijiet li ser tagħmel dwar il-mertu tal-każ.

Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea

L-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem jipprovdi illi:

> *"Fid-determinazzjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kullħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jistgħu jiġu esklużi mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurta nazzjonali f'soċjeta demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew safejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċita tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja."*

L-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni jimponi wkoll illi:

> *"Kull qorti jew awtorità oħra ġudikanti mwaqqfa b'liġi għad-deċiżjoni dwar l-eżistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew*

obbligi ċivili għandha tkun indipendenti u imparzjali; u meta l-proċeduri għal deċiżjoni bħal dik huma mibdija minn xi persuna quddiem qorti jew awtorità oħra ġudikanti bħal dik, il-każ għandu jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli."

Il-Qorti tqis illi qabel kollox għandu jiġi ritenut li huwa stabbilit fil-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna, kif ukoll dik tal-Qorti Ewropea, li l-funzjoni ta' din il-Qorti m'hijiex li tezercita funzjoni ta' qorti ta' reviżjoni ta' sentenzi ta' qrati oħra.

Ir-rikorrenti jilmenta għaliex fil-konfront tiegħu l-Qorti Kostituzzjonali ma sabet l-ebda ksur tad-dritt għal smigħ xieraq abbażi ta' nuqqas ta' indipendenza u imparzjalità tat-Tribunal Industrijali, imbagħad, tnejn u għoxrin sena wara, l-istess Qorti sabet li ma kienux jeżistu dawk il-garanziji li jassiguraw tali imparzjalità u indipendenza tat-Tribunal.

Il-prinċipji li jirregolaw il-kunċett taċ-ċertezza legali ġew elenkati mill-Qorti Kostituzzjonali fil-każ ta' Stephan Bonnici vs Avukat Generali, tal-25 ta' Jannar 2013:

"In tema legali, il-Qorti, filwaqt li taghmel referenza ghall-principji legali affermati fis-sentenza Allbu and others v. Romania, tikkunsidra opportun li telenka dawk il-principji relevanti ghall-kaz in dizamina kif evolvew mill-gurisprudenza tal-Qorti Ewropea:

[a] Il-possibbilità ta' decizjonijiet konfliggenti hija "an inherent trait of any judicial system which is based on a network of trial and appeal courts with authority over the areas of their jurisidiction"; u li "Such divergencies may also arise within the same court. That, in itself, cannot be considered contrary to the Convention." Inoltre, dawn il-konflitti fid-decizjonijiet jistghu javveraw ruhhom anke fl-istess qorti ta' appell.

[b] "The right to a fair trial must be interpreted in the light of the Preamble of the Convention, which declares the rule of law to be part of the common heritage of the Contracting States. Now one of the fundamental aspects of the rule of

law is the principle of legal certainty. The persistence of conflicting court decisions, on the other hand can create a state of legal uncertainty likely to reduce public confidence in the judicial system whereas such confidence is clearly one of the essential components of a State based on the rule of law.

[c] Wiehed mill-kriterji, anzi l-kriterju ewlieni, addottat mill-Qorti Ewropea sabiex jigi determinat jekk decizjonijiet konfliggenti fil-qrati domestici jwasslux ghal ksur tad-dritt ta' smigh xieraq, huwa l-ezistena o meno ta' "profound and long-standing differences" fil-kazistika ta' dawk il-qrati; u fil-kaz affirmattiv, allura dik il-Qorti tghaddi sabiex tistabbilixxi jekk hemmx il-htiega ta' ligi domestika biex tipprovdix makkinarju sabiex jigu superati dawn l-inkonsistenzi.

[d] "The requirements of legal certainty and the protection of the legitimate confidence of the public do not confer an acquired right to consistency of caselaw.[see Unedik vs France no, 20153/04 para 74, 18 December 2008] Case-law development is not, in itself, contrary to the proper administration of justice since failure to maintain a dynamic and evolutive approach would risk hindering reform of improvement [see Atanasovski v The Former Yougoslav Republic of Macedonia, no 36815/03 para.38, 14 ta' Jannar 2010].

Fil-kawza Scoppola vs Italy ... gie osservat li:

""..in any system of law, however clearly drafted a legal provision may be, including a criminal law provision, there is an inevitable element of judicial interpretation. There will always be a need for elucidation of doubtful points and for adaptation to changing circumstances. Again, whilst certainty is highly desirable, it may bring in its train excessive rigidity and the law must be able to keep pace with changing circumstances……….Moreover, it is firmly established part of the legal tradtion of the States party to the Convention that case-law, as one of the sources of law,

necessarily contributes to the gradual development of the criminal law [see Kruslin v France, 24 April 1990 para.29…]

"[e] "The Court does not intend to act as a mechanism for reviewing case conflicts and inconsistencies; divergencies will largely be acceptable as part of the inevitable evolution of case-law and the offshoot of overlapping jurisdictions as long as the proceedings in issue before the Court itself disclose no arbitrariness."

Dan jinsab konfermat mill-Qorti Ewropea fil-kawza Allbu fuq citat fejn osservat li "Likewise, it is not its' function save in the event of evident arbitrariness, to compare different decisions of national courts, even if given in apparently similar proceedings as the independence of those courts must be respected [see Admsons v Latvia no 3669/03 para.118, 24 June 2008]."

Fil-każ ta' Lupeni Catholic Parish and Others vs Romania, tad-29 ta' Novembru 2016, il-Qorti Ewropea irriteniet:

"The Court refers at the outset to its judgment in the case of Nejdet Şahin and Perihan Şahin v. Turkey ([GC], no. 13279/05, §§ 49-58 and 61, 20 October 2011), in which it set out the principles applicable to cases concerning conflicting decisions in the case-law. These principles, which pertain to Article 6 § 1 of the Convention, may be summarised as follows:

(a) In this type of case, the Court's assessment has always been based on the principle of legal certainty which is implicit in all the Articles of the Convention and constitutes one of the fundamental aspects of the rule of law (see Nejdet Sahin and Perihan Sahin, cited above, § 56). This principle guarantees a certain stability in legal situations and contributes to public confidence in the courts. The persistence of conflicting court decisions can create a state of legal uncertainty likely to reduce public confidence in the judicial system, whereas such confidence is clearly one of the essential components of a State based on the rule of law (see Hayati Çelebi and Others v. Turkey,

no. 582/05, § 52, 9 February 2016, and Ferreira Santos Pardal v. Portugal, no. 30123/10, § 42, 30 July 2015).

(b) However, the possibility of conflicting court decisions is an inherent trait of any judicial system which is based on a network of trial and appeal courts with authority over the area of their territorial jurisdiction. Such divergences may also arise within the same court. That, in itself, cannot be considered contrary to the Convention (see Nejdet Sahin and Perihan Sahin, cited above, § 51, and Albu and Others v. Romania, nos. 34796/09 and sixty-three other applications, § 34, 10 May 2012).

(c) The requirements of legal certainty and the protection of the legitimate confidence of the public do not confer an acquired right to consistency of case-law. Case-law development is not, in itself, contrary to the proper administration of justice since a failure to maintain a dynamic and evolutive approach would risk hindering reform or improvement (see Nejdet Sahin and Perihan Sahin, cited above, § 58, and Albu and Others, cited above, § 34).

(d) It is not in principle the Court's function to compare different decisions of national courts, even if given in apparently similar proceedings; it must respect the independence of those courts. Equally, giving two disputes different treatment cannot be considered to give rise to conflicting case-law when this is justified by a difference in the factual situations at issue (see Hayati Çelebi and Others, cited above, § 52, and Ferreira Santos Pardal, cited above, § 42).

(e) The criteria which guide the Court in its assessment of the circumstances in which contradictory decisions by different domestic courts ruling at final instance entail a violation of the right to a fair hearing, enshrined in Article 6 § 1 of the Convention, consist in establishing, firstly, whether "profound and long-standing differences" exist in the case-law of the domestic courts; secondly, whether the domestic law provides for a mechanism for overcoming

these inconsistencies; and, thirdly, whether that mechanism has been applied and, if appropriate, to what effect (see Nejdet Sahin and Perihan Sahin, cited above, § 53; Hayati Çelebi and Others, cited above, § 52; and Ferreira Santos Pardal, cited above, § 42)."

Applikati dawn il-prinċipji għall-kawża tal-lum, jirriżulta li dwar l-ilment ta' nuqqas ta' indipendenza u imparzjalità tat-Tribunal, fil-każ tar-rikorrenti il-Qorti Kostituzzjonali kienet qalet hekk:

"It-Tribunal Industrijali, fil-każ ta' l-appellant kien kompost minn "Chairman" waħdu, skond l-art. 26(3) Kap. 266. Dan kien l-intimat Carmel Debono.

Il-Qorti ma taqbilx mas-sottomissjoni ta' l-appellant, illi l-indipendenza tat-Tribunal tiddependi mis-"security of tenure" tal-ġudikant. Dan huwa fattur li jrid jiġi kkonsiderat fil-każijiet kongruwi, per eżempju, meta waħda mill-partijiet tkun l-istess awtorità li għandha s-setgħa li tinnomina jew tneħħi lill-ġudikant, però, ċertament, fil-każ preżenti, dan mhuwiex fattur deċiżiv, kif jippretendi l-appellant, Carmel Debono bl-ebda mod ma ġie ppruvat li kien f'sitwazzjoni jew setgħa b'xi mod, jirċievi istruzzjonijiet, jew, anke jekk ma jirċevihomx, kien jista' eventwalment ibati konsegwenzi, jekk indirettament ma josservax xi istruzzjoni li seta' jkun jaf biha. Dawn huma l-elementi li jridu jiġu eżaminati fil-kuntest tal-indipendenza ta' tribunal (...) Provi konkreti, jew almenu serjament induttivi, iridu jsiru fuq dawn l-elementi biex jiġi stabbilit jekk tribunal huwiex indipendenti jew le (...)

Fil-każ preżenti – ebda prova rilevanti għal dan il-punt ma saret mill-appellant, billi huwa strah fuq osservazzjonijiet akkademiċi jew astratti u għalhekk anke din l-allegata vjolazzjoni ma tirriżultax li hija ammissibli."

Dwar il-kwistjoni tal-indipendenza u imparzjalità tat-Tribunal Industrijali, fil-każ tal-General Workers Union, il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk:

"Meqjusa dawn il-fatturi kollha, l-Qorti tirrileva li l-fatt li ġudikant ikun maħtur mill-Gvern fih innifsu ma jfissirx li meta jkun qed jikkunsidra kwistjonijiet li jinvolvu l-Gvern dan se jagħti lok għal nuqqas ta' imparzjalità u indipendenza. Il-fatt waħdu li t-Tribunal Industrijali huwa magħmul minn persuni maħtura mill-Gvern ma jfissirx li awtomatikament ser jinkiser id-dritt għal smigħ xieraq meta individwu ikun ivolut f'każ kontra l-Gvern, però dan dejjem sakemm jeżistu dawk il-garanziji li jassiguraw tali imparzjalità u indipendenza tat-Tribunal. Din il-Qorti hija tal-fehma li meta wieħed iqis fatturi bħall-mod kif iċ-chairpersons u l-membri jistgħu jitneħħew tant faċilment mill-Ministru jew Prim Ministru (skont il-każ), ir-rekwiżit tal-membru maħtur ad hoc biex jirrappreżenta l-interess tal-Gvern fir-rigward ta' dawk il-każi li jsemmi l-Artikolu 73(5), u l-pariri li irriżulta li qed jingħataw wara l-kwinti u li dwarhom il-parti konċernata ma tistax tikkummenta, l-indipendenza u l-imparzjalità tat-Tribunal Industrijali mhux talli ma jidhirx li qegħdin jiġu garantiti, talli invece qegħdin jitpoġġew fid-dubju u għalhekk qed jinkiser id-dritt għal smigħ xieraq kif protett taħt l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali tal-Bniedem."

Wara li fliet bir-reqqa dawn iż-żewġ deċiżjonijiet kif ukoll il-ġurisprudenza kemm lokali kif ukoll dik tal-Qorti Ewropea, din il-Qorti tasal għal fehma li ma jeżistux l-elementi sabiex tikkonfigura l-leżjoni ta' dritt għal smigħ xieraq minħabba żewġ sentenzi konfliġġenti, kemm għax ma ġietx ipprovata li kien hemm każistika *long-standing* dwar il-punt legali, kif ukoll għaliex it-tibdil fil-posizzjoni li ħadet il-Qorti Kostituzzjonali ma kienx wieħed arbitrarju.

Fil-kawża kostituzzjonali li kien għamel ir-rikorrenti, dik il-Qorti qieset illi r-rikorrenti ma pprovax it-teżi tiegħu li seta' kien hemm xi indħil minħabba l-familjarità taċ-Chairman tat-Tribunal mal-Gvern. Fil-kawża tal-General Workers Union, il-Qorti Kostituzzjonali qieset illi ma kienx hemm biżżejjed garanziji sabiex tiġi żgurata l-indipendenza u imparzjalità tat-Tribunal.

Madanakollu, ma jeżisti l-ebda dritt fundamentali li kawżi jiġu deċiżi dejjem bl-istess mod. Ġurisprudenza konfliġġenti tista’ twassal għall-ksur tad-dritt għal smigħ xieraq biss eċċezzjonalment. Fil-kaz tal-lum, jirriżulta li s-sentenza tar-rikorrenti kienet l-ewwel deċiżjoni ta’ din ix-xorta. Aktar minn tnejn u għoxrin sena wara, ingħatat is-sentenza tal-General Workers Union. Il-ġurisprudenza hija xi ħaġa ħajja li tiżviluppa kontinwament u b’daqshekk biss ma jfissirx illi seħħet leżjoni tad-dritt tar-rikorrenti għal smigħ xieraq.

L-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni

Ir-rikorrenti jinvoka l-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 14 tal-Konvenzjoni għaliex jgħid li ġie diskriminat meta fil-kawża tal-General Workers Union ġie deċiż li l-komposizzjoni tat-Tribunal Industrijali ma tiggarantix l-indipendenza u imparzjalità tal-istess Tribunal, imma huwa ma rnexxilux jikseb din id-dikjarazzjoni fil-kawża tiegħu.

L-artikolu 45(1) tal-Kostituzzjoni jipprovdi li *‘ebda liġi ma ghandha tagħmel xi disposizzjoni li tkun diskriminatorja sew fiha nnifisha jew fl-effett tagħha.’* Is-subartikolu (3) jitlob li l-ilment ikun abbinat ma’ wieħed mill-elementi li jagħmlu d-diskriminazzjoni:

> *“F’dan l-artikolu, il-kelma "diskriminatorju" tfisser għoti ta’ trattament differenti lil persuni differenti attribwibbli għal kollox jew prinċipalment għad-deskrizzjoni tagħhom rispettiva skont ir-razza, post ta’ oriġini, opinjonijiet politiċi, kulur, fidi, sess, orjentazzjoni sesswali jew identità tal-ġeneru li minħabba fihom persuni ta’ deskrizzjoni waħda bħal dawn ikunu suġġetti għal inkapaċitajiet jew restrizzjonijiet li persuni ta’ deskrizzjoni oħra bħal dawn ma jkunux suġġetti għalihom jew ikunu mogħtija privileġġi jew vantaġġi li ma jkunux mogħtija lil persuni ta’ deskrizzjoni oħra bħal dawn.”*

Il-każ tal-lum ma jinkwadra ruħu taħt l-ebda wieħed minn dawn il-kriterji. Konsegwentement, ma hemmx ksur tal-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni.

L-artikolu 14 tal-Konvenzjoni jaqra hekk:

> *"It-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati f'din il-Konvenzjoni għandha tiġi assigurata mingħajr diskriminazzjoni għal kull raġuni bħal ma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, reliġjon, opinjoni politika jew opinjoni oħra, oriġini nazzjonali jew soċjali, assoċjazzjoni ma' minoranza nazzjonali, proprjetà, twelid jew status ieħor."*

Kif ġie elaborat fil-każ Abdaluziz and Others v. United Kingdom, tat-28 ta' Mejju 1985, fost oħrajn:

> "*Article 14 complements the other substantive provisions of the Convention and the Protocols. It has no independent existence, since it has effect solely in relation to 'the enjoyment of the rights and freedoms safeguarded by those provisions. Although the application of Article 14 does not necessarily presuppose a breach of those provisions – and to this extent it is autonomous – there can be no room for its application unless the facts at issue fall within the ambit of one or more of the latter*."

Fil-każ ta' Enrietta Bianchi et vs Avukat Generali et, deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali fl-24 ta' Ġunju 2011 intqal li:

> "*Mhux kull trattament divers iwassal ghal diskriminazzjoni skont l-Artikolu 14 imsemmi izda biex tigi ravvizata tali diskriminazzjoni dak it-trattament divers irid ikun motivat minn wiehed mill-istatus elenkati f'dak l-artikolu jew fuq xi generu ta' status iehor.*"

Ir-rikorrenti naqas milli juri fuq liema bażi qiegħed jippretendi li ġie diskriminat. Biex wieħed jitkellem fuq diskriminazzjoni, irid jibbaża din l-allegazzjoni fuq xi *status* partikolari. Ladarba kif diġa rajna ma jeżisti l-ebda dritt fundamentali li jiprojbixxi żvilupp fil-ġurisprudenza, ċertament li ma seħħet l-ebda

diskriminazzjoni fil-konfront tar-rikorrenti kif maħsub fil-Konvenzjoni Ewropea.

Għaldaqstant, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

1. Tilqa' l-eċċezzjoni tal-leġittimu kontradittur tal-intimat Ministru tal-Ġustizzju, Kultura, u l-Gvern Lokali u tilliberah mill-osservanza tal-ġustizzju, iżda tiċħadha fil-konfront tal-kumpannija intimata;

2. Tilqa' l-eċċezzjoni ta' res ġudikata limitatament għal dak li jirrigwarda l-ilment tar-rikorrenti dwar ksur tad-dritt fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq minn tribunal indipendenti u imparzjali waqt il-proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali fil-kwistjoni tax-xogħol bejnu u l-kumpannija intimata;

3. Tiċħad it-talbiet tar-rikorrenti.

L-ispejjeż a karigu tar-rikorrenti.

IMHALLEF

DEP/REG